

OPONENTSKÝ POSUDEK DOKTORSKÉ DISERTAČNÍ PRÁCE

Autor: Mgr. Zuzana V. Harmáčková

Téma: Assessing ecosystem services and the alternatives of their future development in UNESCO Biosphere Reserves

Hodnocení ekosystémových služeb a alternativ jejich dalšího vývoje v biosférických rezervacích UNESCO

Typ práce: Doktorská disertační práce

VŠ: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy

Disertační práce Mgr. Zuzany V. Harmáčkové se zabývá aktuální problematikou ekosystémových služeb jako propojujícího faktoru sociálně kulturní rozvoj území a změn využití krajiny v dlouhodobé perspektivě.

Práci jsem měla možnost hodnotit již v rámci obhajoby tezí a můj posudek byl kladný, pouze s několika připomínkami ke struktuře práce a k části týkající se sociologického šetření. Finální verze práce zapracovala většinu mých připomínek, týkajících se formulace otázek a cílů práce, zdůvodnění výběru biosférických rezervací a zpřesnění analýzy rozhovoru se „stakeholdery“ v obou zkoumaných destinacích.

Text o rozsahu 147 stran je členěn do 5ti kapitol včetně úvodu a závěru a obsahuje 21 tabulek, 28 obrázků a dvě přílohy. V teoretické části jsou fundovaně popsány hlavní přístupy k vymezení ekosystémových služeb a jejich klasifikaci podle různých vědeckých přístupů, podpořených bohatou citací prací zahraničních autorů. Přehledné srovnání různých klasifikačních přístupů je pak uvedeno v tabulkách A1 a A2 v příloze práce. Na tyto tabulky je odkazováno již na str.14, „The summary of the CICES 4.3 hierarchical classification of ES with selected examples is provided in Table A1. The link of the CICES classification to the MA and TEEB classifications is provided in Table A2.“ bohužel bez informace, kde je má čtenář hledat.

Teoretická část práce je zásadní pro pochopení celé problematiky ekosystémových služeb zasazené do sociálně - ekologických systémů. Jsou v ní také uvedeny základní otázky, cíle práce a hypotéza. V práci jsou formulovány 3 cíle a 5 otázek, které naznačují celkový rámeček a zaměření práce. Autorka na str.36 uvádí, „These research questions lead to a hypothesis that various future landscape management options generate different outcomes regarding ES provision and trade-offs.“ Neboli, že otázky vedou k hypotéze. Domnívám se, že je to nepřesná formulace neboť většinou je to hypotéza, jejíž formulace vychází z vědecké literatury, která je následně testovaná otázkami. Hypotéza tedy nevyplývá z otázek, ale otázkami se naopak testuje.

V praktické části práce autorka využívá metody participativního plánování při tvorbě scénářů rozvoje území včetně změny ekosystémových služeb. Tato metoda jí umožňuje skloubit obecné rozvojové trendy s lokálními specifikami ve dvou zvolených územích biosférických rezervací – v Třeboni a na Šumavě. V obou územích je oslovena skupina klíčových hráčů v území, tzv. „stakeholderů“, v Třeboni je osloveno 17 hlavních aktérů prostřednictvím řízených rozhovorů. Jednalo se o zástupce

všech hlavních aktérů, kteří mají vliv na krajinný management a tvorbu jeho budoucích scénářů. Odpovědi představitelů rybářů a lesníků - kteří odmítli spolupracovat, byly nahrazeny názory vědeckých pracovníků zabývajících se danou oblastí. V případě biosférické rezervace Šumava byla k tvorbě participativních scénářů místo rozhovorů použita metoda seminářů.

Z hlediska sociologického hodnocení je podstatné, že v práci nejde o srovnávací analýzu obou vybraných oblastí, ale jedná se o aplikaci interdisciplinárního přístupu modelování ekosystémových služeb v těchto oblastech. Jde o praktické ověření metody participativního plánování a modelování predikce vývoje území v závislosti na „driving forces“ vytipovaných odborníky a jejich působení na ekosystémové služby.

Autorka prokázala velmi dobrou práci s odbornou literaturou a erudovaně pracuje s metodami GIS a metodami modelování. Obzvláště oceňuji její schopnost převádět sociálně ekonomické predikce, založené na výpovědích „stakeholderů v území“ do prostorového vyjádření změny „land use“.

Práce je podpořená řadou grafů a map, které vyžadují odbornou znalost modelování, metod GIS i statistických metod na vysoké odborné úrovni. Autorka provedla, díky aplikaci všech zvolených metod, podrobnou a komplexní analýzu zvoleného tématu

Zásadní, pro naplnění cílů a zároveň inovativní část práce, je právě vypracování metodologie modelování scénářů ekosystémových služeb, která propojuje scénáře získané od „stakeholderů“ s prostorovým rozměrem „land used and land cover“ (LUCL). Neméně přínosný je i fakt skloubení globálních trendů s lokálními faktory ovlivňujícími změny využití krajiny.

Za další inovativní přístup a přínos práce považuji interdisciplinární přístup aplikovaný na modelování dlouhodobé predikce rozvoje území pod vlivem socioekonomického rozvoje spjatého se změnami využití krajiny a následně i ekosystémových služeb.

Výsledné hodnocení:

Závěrem mohu konstatovat, že disertační práce Ing. Mgr. Zuzany V. Harmáčkové, splňuje požadavky kladené na tento typ vědeckých prací, a proto doporučuji, po úspěšné obhajobě, udělit autorce titul PhD.

Otázky do diskuse:

- 1) V textu se autorka zmiňuje o ekonomickém hodnocení (economic evaluation) a biologickém hodnocení (biological assessment). Zajímalo by mne, jaké vidí hlavní rozdíly těchto dvou přístupů, jejich výhody a nevýhody v případě hodnocení ekosystémových služeb.
- 2) V poslední době se uvažuje o alternativním přístupu měření ekologické stopy, který bude využívat poskytování ekosystémových služeb. Jaký je Váš názor na tento nový přístup?

V Českých Budějovicích dne 6.8.2016

Doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.

